

610868594

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ยาชุดแก้ปวดเมื่อยของผู้สูงอายุ
อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

สมลักษณ์ ลิทธิพรหม

อภิเนันทนาการ

จาก.

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ม.มหิดล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการระบาด

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2541

ISBN 974-589-733-7

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

3836894 SIEP/M : สาขาวิชา : วิทยาการระบาด ; วท.ม. (วิทยาการระบาด)

ศัพท์สำคัญ : ผู้สูงอายุ/การใช้ยาชุดแก้ปวดเมื่อย

สมลักษณ์ สิทธิพรหม : ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ยาชุดแก้ปวดเมื่อยของผู้สูงอายุ
อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี (FACTORS ASSOCIATED WITH THE ABUSE OF OVER-
THE-COUNTER COMBINED ANALGESIC DRUGS IN THE ELDERLY, BANDUNG
DISTRICT, UDONTHANI PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ประเสริฐ อัสสัน
ตชัย, พ.บ., M.R.C.P., เพ็ญจันทร์ โรจนวิภาต, วท.ม., M.H.S., สุพรชัย กองพัฒนากุล, พ.บ., Dip.
Amer. Board of Clinical Pharmacology. 107 หน้า ISBN 974-589-733-7

ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่พบว่ามีอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาบ่อยที่สุดกลุ่มหนึ่ง
สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งในชนบท ก็คือ การใช้ยาชุดแก้ปวดเมื่อย การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา
ถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการใช้ยาชุดแก้ปวดเมื่อย เป็นการศึกษาภาคตัดขวาง โดย
ศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 310 คน ระหว่างวันที่ 1
ธันวาคม พ.ศ. 2539-28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 โดยใช้แบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่า ความชุกของการใช้ยาชุดแก้ปวดเมื่อยร้อยละ 21.3 มีพฤติกรรมการ
ใช้ยาชุดแก้ปวดเมื่อยดังนี้ คือ จะซื้อยาชุดจากคนขายยาแ่ โดยวิธีการเล่าอาการให้คนขายฟัง ความถี่
ในการใช้ยาชุดวันละ 1 ครั้งๆ ละ 1 ชุด โดยรับประทานหลังอาหารและรับประทานยาอื่นร่วมด้วย
ในด้านคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับยาชุดแก้ปวดเมื่อยระหว่างกลุ่มที่ใช้และไม่ใช้ยาชุดแก้ปวดเมื่อย
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับการ
ใช้ยาชุดแก้ปวดเมื่อยที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย Stepwise multiple logistic regression ปัจจัยที่พบ
ความสัมพันธ์มี 8 ตัว คือ อายุ 60-69 ปี เพศชาย มีการรับรู้เกี่ยวกับยาชุดอยู่ในระดับปานกลาง มี
การรับรู้เกี่ยวกับยาชุดอยู่ในระดับน้อย มีความรุนแรงของการปวดเมื่อยอยู่ในระดับปานกลาง มี
บุคคลในครอบครัวใช้ยาชุด มีเพื่อนบ้านใช้ยาชุด ไม่มีบุคคลในครอบครัวทำงานเกี่ยวกับทางด้านการ
แพทย์และสาธารณสุข

การแก้ปัญหาปัจจัยที่เกี่ยวกับอายุ เพศ การมีเพื่อนบ้านใช้ยาชุด ไม่มีบุคคลในครอบครัว
ทำงานเกี่ยวกับทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข เป็นปัจจัยที่เลี่ยงไม่ได้ แต่ปัจจัยด้านการรับรู้
เกี่ยวกับยาชุด การมีบุคคลในครอบครัวใช้ยาชุด แก้ไขได้โดยการให้สุขศึกษาในชมรมผู้สูงอายุ
และการเยี่ยมบ้าน ส่วนปัจจัยด้านความรุนแรงของการปวดเมื่อยป้องกันได้โดยมีพฤติกรรมส่งเสริม
สุขภาพที่ช่วยยืดระยะเวลาของการเกิดอาการกระดูกพรุนให้เกิดช้าลง

3836894 SIEP/M : MAJOR : EPIDEMIOLOGY ; M.Sc. (EPIDEMIOLOGY)

KEY WORD : ELDERLY/THE ABUSE OF OVER-THE-COUNTER COMBINED ANALGESIC DRUGS.

SOMLAK SITTHIPROM: FACTORS ASSOCIATED WITH THE ABUSE OF OVER-THE-COUNTER COMBINED ANALGESIC DRUGS IN THE ELDERLY, BANDUNG DISTRICT, UDONTHANI PROVINCE. THESIS ADVISOR : PRASERT ASSANTACHAI, M.D., M.R.C.P., PIANGCHAN ROJANAVIPART, M.Sc., M.H.S., SUPORNCHAI KONGPATTANAGOOL, M.D., Dip.Amer.Board of Clinical Pharmacology. 107 p. ISBN 974-589-733-7

The elderly is the group suffering most from adverse drug reaction. The most common causative agent in the rural area is no doubt the over-the-counter combined analgesics. The study of predisposing factors leading to the abuse of such agents by the elderly living in the rural area is therefore needed. This cross-sectional study was conducted in Bandung district, Udonthani province, involving 310 subjects between 1 December 1996 to 28 February 1997.

The prevalence rate of analgesic abuse was 21.3%. The ways in which the drugs were abused were as follow: buying the drug from the vendors appearing in the local community from time to time after reporting their complaints and taking one set of drugs once daily after meal with other prescribed drugs. In addition, the personal knowledge of the hazards of analgesic abuse was also statistically significantly different between the ones who were taking and not taking the self-prescribed analgesics (p -value <0.001). After the multiple logistic regression analysis, the independent factors associated with analgesic abuse were as follow: aged 60-69, male, mildly and moderately poor knowledge of the hazards of analgesic abuse, moderate degree of physical pain, presence of other family member who currently used the drugs, presence of neighbours who currently used the drugs and absence of family members working as health personnel.

The correctable predisposing factors of the analgesic abuse i.e. the personal knowledge of the hazards of analgesic abuse and presence of other family members who currently used the drugs could be solved by health education during home visit by health personnel and in geriatric day center. On the other hand, the factor concerning physical pain should be reduced by health promotion and prevention of physical injury during daily activities and delay of the osteoporotic process.